

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

De Divina Psalmodia, Ejusque Causis, Mysteriis, Et Disciplinis, deque variis Ritibus omnium Ecclesiarum in psallendis Divinis Officiis, Tractatus, Historicvs, Symbolicvs, Asceticvs. Sive Psallentis Ecclesiae Harmonia - Opus novum, & curiosum, ac multiplici eruditione illustratum ... Operum ...

Bona, Giovanni

Parisiis, 1678

§. 3. Viguisse semper divini cultus studium à primis parentibus usque ad Christum. Testimonia infidelium de precibus & hymnis primorum Christianorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9929

22 DE ANTIQUITATE, ET EXCELLENTIA
rerum omnium principia, certi progressus, & ætates.
Nihil simul natum, & perfectum est, rerumque exordia
exilia semper, & rudiora fuerunt; nec facillè reperitur
in exordio maturitas, & in inchoatione perfectio. Aspice
Rhenum, inquit (z) Romanus sapiens, aspice Euphra-
tem, omnes denique inclytos amnes, quid sunt, si illos
illic unde effluunt, æstimes? Quicquid est, quo timen-
tur, quo nominantur, in processu paraverunt. Sic divina
Psalmodia obstetricante manu Domini cum primo om-
nium parente nata, in primo sui ortus rudimento rudis
& indigesta, tacitis sensim & ordinatis adolevit augmen-
tis.

§. III.

*Viguisse semper divini cultus studium à primis
Parentibus usque ad Christum. Testimonia infi-
delium de precibus, & hymnis primorum Chri-
stianorum.*

I. **V**arias laudes, & Hymnos, prout nascentis sæ-
culi simplicitas exigebat, divinæ majestati, tan-
quam debitæ servitutis tributum, primos homines cecin-
nisse docet (a) Cyrillus Alexandrinus, qui cultum Dei
ab Adamo cœpisse scribit: idque etiam Paraphrastes
Chaldaus indicat, qui Psalmo nonagesimo primo hunc
titulum præfixit: Laus, & Canticum, quod dixit homo
primus in die Sabbati. (b) Moses quoque Bar-cepha do-
cet Psalmistam in persona Adæ verba ista protulisse, *Tu
formasti me, & posuisti super me manum tuam*: ita ut Sacer-
dotium acceperit, & munus Deo laudes ac preces so-
lemniter offerendi, quod per manuum impositionem
conferri solet. (c) Hugo item Victorinus; Credimus,
inquit, Deum docuisse Adam cultum divinum, quo
ejus benevolentiam recuperaret, quam per peccatum
transgressionis amiserat, ipsumque docuisse filios suos.

z Seneca lib. 1. de Benef. cap. 29. a Cy. ill. lib. 3. in Iulianum. b Moses de
paradiso p. 1. c. 28. Psalm. 138. c Hugo in Gen.

Deus enim, ait (d) Scriptura, creavit primos homines, & sensu replevit cor illorum, ut nomen sanctificationis collaudarent, & magnalia enarrarent operum ejus. (e) Rupertus Abbas post S. Gelasium Papam, protoparentes nostros accusat, quod tantis à Deo beneficiis cumulati, nullas laudes & preces grati animi indices reddidisse legantur. Sed ad illorum justissimam defensionem satis superque sufficiens est scriptoris sacri simplicissima & sobria narratio, alia multa silentio tegens, de quorum certitudine nemo sanæ mentis dubitarit. Quando enim sapientissimus vir Adam è nihilo procreatum se vidit ad imaginem, & similitudinem Dei, quando formatam Evam aspexit similem sibi: quando nimirum, ut (f) Avitus Viennensis Archiepiscopus canit,

Pro thalamo Paradisus erat, mundusque dabatur

In dotem, & letis gaudebant sidera flammis;

nonne protinus in vocem laudis, & gratiarum actionis erupisse censendus est? Ejus quoque filios par est credere non tam natura impellente quàm docente utroque parente, didicisse Deum sacrificiis venerari, precibusque invocare. Nec est quod aliquis occidenti literæ nimium inhærens, ad Enos filium Seth Adami nepotem, usum & ritum divini cultus referre contendat, quia de illo dicit (g) Scriptura, *Iste cœpit invocare nomen Domini*; multiplex enim hujus dicti explicatio est. Sunt qui dicant Enos primum fuisse, qui nomen Dei sub nomine illo ineffabili *יהוה* invocaverit. Alij primum intelligunt, id est præstantissimum, quod super omnes religione enituerit. Alij, quod populum cœperit ad publicas Dei laudes, ad publicum cultum congregare, jam tunc fidelium Ecclesiam coadunans. Mihi magis arridet eorum placitum, qui docent Enos certas precandi formulas, certosque ritus, & ceremonias

d Eccli. 17. e Rupert. lib. 2. in Gen. c. 39. Gelas. tract. adv. Pelagianos. f Avit. lib. 1. de orig. mundi. vers. 190. g Gen. 4. ac ibidem Abulen. Gaetan. Peterius, Corn. à lapide, & alii.

24 DE ANTIQVITATE, ET EXCELLENTIA
primum omnium adinvenisse, atque ideo dici, quod
nomen Domini cœperit invocare. Legendus hac de re
doctissimus vir Jacobus (b) Boulduc, qui libro primo
de Ecclesia ante legem, docet Enos instituisse sodalita-
tem psallentium Deo, qui dicti sint Enoscæi, postea
Essæi, vel Esseni. Verum de Essenis diversa apud scri-
ptores fama est. (i) S. Philastrus inter hæreticos veteris
testamenti Essenos numerat, vitam monasticam
exercentes, sed Christum Filium Dei non expectantes.
(k) Plinius de illis hæc habet. Per seculorum millia, in-
credibile dictu, gens Essenorum æterna est, in qua
nemo nascitur. (l) Et Solinus Plinii transcriptor; Per
immensum spatium sæculorum, incredibile dictu,
æterna gens est cessantibus puerperiis. Putat autem (m)
Baronius, paulò ante Christum eos cœpisse, & ad præ-
dicationem Apostolorum conversos Christo nomen
dedisse.

II. Hæc divini cultus laudabilis institutio crescen-
tium annorum cumulo adaucta, majora in dies suscipie-
bat felicissimi progressus incrementa. Nam & Noë sol-
licito cultu ultra cæteros tunc mortales Deum propi-
tiavit, eundemque sacros ritus, & Theologiam do-
cuisse, ac rituales libros scripsisse, asserit (n) Berofus
Chaldæus, sive Annus Viterbiensis. Post diluvium
autem quomodo laudes Deo cecinerit, explicat his ver-
sibus (o) Claudius Marius Victor Massiliensis.

*Non prius officij quicquam servatus inire
Constituit, quam sacra Deo, laudesque rependat.
Gratesque evaso referat discrimine Noe.
Mox niveo sacra exurgunt altaria saxo,
Agnovitque hæc prima recens altaria mundus;
Antea totus enim convexo tramite cœli
Templum mundus erat.*

b Boulduc lib. 1. de Eccl. ante legem, & lib. 1. de oggio Christi. cap. 5.
i Philastr. lib. de hæres. num. 9. k Plin. lib. 5. c. 17. l Solin. cap. 36.
m Baron. ann. 64. plura de Essenis Nic. Serarius l. 3. Tribærefii. n Berof.
lib. 3. antiq. o Cl. Marius comm. in Gen. lib. 3.

Hic justus in generatione sua, & perfectus fuisse asseritur, cujus sanctitas eò magis est admirabilis, quod toto prorsus à justitia declinante mundo solus justus inventus est. Successit Abraham pater credentium in idem studium sanctissimis ceremoniis à Cananæis distinctus. Deinde Isaac, & Jacob illustrissimos Patriarchas ferventissimos in Dei laudibus fuisse, & humanis argumentis conjicias, & (p) divina lectione compereris. Quorum unus egressus in agrum ad meditandum, orandi studium luculenter ostendit: alter luctatus cum Angelo, magni nominis mysterium cœlesti benedictione cumulatus adimplevit. O quantum præpropere virtus in ipsa infantia splendoris effudit! Sed jam in altum tolluntur anni, & crescit ætas. Post alios Patres, quorum sedulam in divinis laudibus diligentiam evincunt eximia eorum gesta, familiaritas cum Deo, & candidissimæ innocentiae mores, magnus Dux, & legislator Israëliticæ plebis effulget. Hic gentem à Deo electam, versus & hymnos non tam psallere, quàm pangere docuit, adhibitis insuper musicis concentibus, & instrumentis. Aperiuntur maria ante pedes illorum inaudito prodigio, transeunt inter tumentes aquas siccò vestigio, tum revolutis undis hostiles exercitus maritimis vorticibus submerguntur: & ut canit nobilis Poëta (q) Sedulius.

Pervia divisi patuerunt carula Ponti

In geminum revoluta latus, nudataque tellus

Cognatis spoliatur aquis, ac turba pedestris

Intrat in absentis pelagi mare, perque profundum

Sicca peregrinas stupuerunt marmora plantas.

Quid autem illi tanta, & tam incruenta potiti victoria? (r) Tunc cecinit Moses, ait sacer Textus, & filii Israël carmen hoc Domino, & dixerunt: Cante-
mus Domino, gloriosè enim magnificatus est, equum &
ascensorem dejecit in mare. Ad hæc Maria virorum

p Gen. 24. 63. Ibidem 32. 28. q Sedul. lib. 1. carm. pasch. 7 Exod. 15.

26 DE ANTIQUITATE ET EXCELLENTIA
exemplum secuta sumpsit tympanum in manu sua ;
egressæque sunt omnes mulieres post eam cum tym-
panis , & choris , quibus præcinebat dicens , *Cante-
mus Domino , gloriosè enim magnificatus est.* Porro hæc
mulier typus Ecclesiæ fuit, ut S. Zeno (f) scribit, quæ
cum omnibus Ecclesiis , quas peperit , hymnum ca-
nens , & pectoris verum tympanum quatiens , popu-
lum Christianum ducit non in eremum , sed in cæ-
lum. Idem Moses cum legem Domini audiente populo
legisset, canticum illud triumphale cantavit, (t) *Audi-
te cæli quæ loquor.* Progrediamur. Feliciora nos vocant
divinarum laudum augmenta. Ecce hominem secun-
dum cor Dei, egregium Psalterem Israël. (u) *De omni cor-
de suo laudavit Dominum , & dilexit eum , qui fecit illum ,
& stare fecit cantores contra altare , & in sono eorum dulces
fecit modos.* Hujus Psalmi adhuc resonant in ore fide-
lium , & in Ecclesia Dei æternum duraturis concenti-
bus cantabuntur. Quod ipse in spiritu prævidens , &
prædicens , *In Ecclesiis,* (x) ait , *benedicam te Domine ,
psallam tibi in nationibus , in medio Ecclesiæ laudabo te ,
psallam nomini tuo in seculum seculi , ut reddam vota mea
de die in diem.*

III. Perseveravit in populo Dei hoc psalmodiæ stu-
dium. (y) Daniel enim tribus temporibus in die flecte-
bat genua , & adorabat. (z) Rechabitæ, sive Cinei, ca-
nentes , atque resonantes vocantur, quia assiduas Deo
laudes canebant. Eliam docuisse discipulos suos, hy-
mnos, psalmos , & cantica ad laudem Dei cum musi-
cis instrumentis decantare , scribit Auctor monastica-
rum institutionum sub nomine (a) Joannis Hierosolymi-
tani. Apud (b) Esdram quater in die confitebantur , &
adorabant Dominum ; passimque sancti veteris Testa-
menti psalmos & cantica cecinisse leguntur ; donec ,
fundata Christi sanguine Ecclesia , umbris claritas, fi-

f Zeno serm. 5. de Exodo. t Deut. 1. 32. u Eccli. 47. 10. x psal. 25. 107. 21.
& 60. y Dan. 6. 10. z 1. Par. 2. in fin. a Jo. Hierosol. instit. c. 10. b 2. Esdr. 9. 3.

guris veritas, vetustati novitas, Prophetarum vaticiniis diu expectata promissio admirabili mutatione successit. Tunc amplioribus sacramentis nobilitata religio, solemniori cultu summi largitoris clementiam adoravit. Ipsum Dominum ad instructionem nostram pernoctasse in oratione, & post mysticam cœnam hymnum dixisse narrant (c) Evangelistæ. De (d) Apostolis certa res est. Hora enim tertia orantes acceperunt Spiritum sanctum. Paulus, & Silas in ipso carcere media nocte laudabant Dominum. Hora sexta Petrus ascendit in superiorem ædium partem, ut orationi vacaret. Denique Petrus, & Joannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam. Quod si libeat ad fideles accedere teneræ adhuc & vagientis Ecclesiæ, testimonia non deerunt ab his quoque, qui foris sunt. Philo Judæus primo loco advocandus, Scriptor celeberrimus, & uno Platone minor, quem Photius in Bibliotheca perperam scripsit ex Christiano Judæum factum. Is librum scripsit, cui Suidas titulum tribuit de vita Christianorum: alii inscribunt de vita contemplativa, sive de virtutibus supplicum, quod fideles Alexandrini B. Marci discipuli, quorum mores describit, orando, & supplicando tempus omne transigerent. Hunc librum laudat (e) Eusebius in Ecclesiastica Historia. In rem nostram hæc inter cætera scribit. Hymnos canunt in Dei laudem, vel recens à se factos, vel pridem ab aliquo priscorum vatum, qui carmina & cantica multa ipsis reliquerunt trimetri generis; Profodias item; & hymnos varios, qui ad libamina, ad aram, in stationibus quoque, & choris concinuntur, diversis, quæ in choro fiunt conversionum vicibus eleganter commensurati. Peracta cœna subdunt vigilias, in quibus pernoctant solent, & cantare hoc modo. Confestim surgunt omnes ex utraque parte convivium quoddam ce-

c Luc. 6. 12. Matth. 26. 30. Marc. 14. 26. d Act. 2. 12. Act. 16. 25. Act. 10. 9. 1b. d. 3. 1. e Euseb. lib. 2. c. 17. Philo de vita contempl.

28 DE ANTIQUITATE ET EXCELLENTIA
lebraturi, & primum fiunt chori duo, virorum unus;
alter mulierum. In utroque suus eligitur dux, & præ-
centor, qui simul & personæ dignitate, & arte musi-
cæ antecellit. Deinde hymnos canunt in Deum me-
tris & modulationibus multis compositos, nunc jun-
ctis vocibus simul resonantes, nunc sibi invicem con-
gruè respondentes. Hæc Philo, cui Græcum testem ad-
jungo (f) Lucianum Samosatenum cognomèto Atheum.
Hic in dialogo quodam, postquam ore sacrilego Christi
religionem impudenter irrisit, Christianos in fine con-
viciatur ad hymnos tota nocte decantandos vigilantes.
(g) Plinius item Secundus libro decimo Epistolarum,
Christianorum mores Trajano Cæsari ita describit,
quod soliti essent stato die antelucem convenire, car-
menque Christo quasi Deo dicere secum invicem, se-
que sacramento non in scelus aliquod obstringere; sed
ne furta, ne latrocinia, ne adulteria committerent &
quæ sequuntur. (h) Ammianus quoque Marcellinus
Christianorum in Ecclesia pernoctationes commemo-
rat. Hæc infideles: sed fidelium testimonia quis re-
censeat? Lassatur calamus gravissimorum Patrum Græ-
corum, & Latinorum numero, qui unanimi consen-
su hymnodicæ ritum, horas, & antiquissimum insti-
tutum stabilierunt. Hic sacro sanctæ Psalmodiæ meri-
dies, hic autumnus, hæc nunquam interitura juven-
tus. Sed præcipuas tantum insigniorum Patrum senten-
tias recitabo, servato ordine temporis, quo quisque
vixit.

f Lucianus in Philopatre. g Plin. lib. 10. ep. 97. h Amm. Marcellin.
lib. 28. in fi.